PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

TRST, četrtek, 2. avgusta 1945 - Leto I. štev. 69

Uredništvo in uprava, Piazza Carlo Goldoni št. 1-I Telefon št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo. Poštnina plačana.

Cena 2.- lire

Patriotizem Osvobodilne fronte

Zagovorniki fašističnega obrambnega zidu proti vzhodu ne odnehajo. Ker se zavedajo šibkosti vseh svojih argumentov in svoje politične nemoči proti italijansko-slovenskemu bratstvu in Slovensko-italijanski protifašistični zvezi kot politični organizaciji tega konkretnega borbenega bratstva, so začeli govoriti o slovanskem imperializmu v upanju, da bi z izrabljanjem patriotičnih čustev italijanskega dela tukajšnjega prebivalstva dosegli tiste cilje, ki jim jih ni bilo mogoče doseči po drugih poteh.

Govoriti o imperializmu Osvobodilne fronte danes, ko je vsemu svetu znano, na kakšne sile se je opiralo in se opira narodno osvobodilno gibanje v Sloveniji in Jugoslaviji, medtem ko je vsemu svetu znana izdajalska vloga, ki so jo v tej borbi proti fašističnemu okupatorju igrali ravno tisti gospodje, ki so imeli domovinsko ljubezen takorekoč v zakupu, pomeni pljuvati v obraz resnici in špekulirati na nevednost politično nepoučenih čitateljev.

Za zagovornike fašističnega obrambnega zidu proti vzhodu pa je 25 let fašističnega zasužnjevanja italijanskega in slovanskega ljudstva patriotična pomota, ker eksperiment ni uspel. Ni uspel, ker so ravno narodi Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita prvi dvignili zastavo upora in dosledne borbe v zasužnjeni Evropi. Z njimi so se ramo ob rami borili Albanci, Grki, Avstrijci, Italijani, ki so kljub temu, da niso Slovani, videli v protifašistični borbi maršala Tita temelje bratstva med narodi in so si na teh temeljih postavili tudi svojo ljudsko oblast. Nič čudnega, če je značaj te ljudske oblasti povsod enak. To je značaj ljudske demokracije, ki ni niti jugoslovanska, niti albanska, niti avstrijska, bolgarska, poljska, itd., ampak — ljudska. In kaj je čudnega na tem, če so organi ljudske oblasti v teh deželah, kakor tudi v Trstu in Primorju slični po obliki in vsebini? Prav gotovo ne, ker so jugoslovanski, ampak samo in edino zato, ker so ljudski, kakor bodo slični povsod, kjer si bo ljudska demokracija gradila organe svoje oblasti. Ste li morda pričakovali, da si bo italijansko in slovensko ljudstvo Trsta, Primorja in Istre, ki se je skupaj borilo za skupne cilje, postavilo takšno oblast, kjer bi delovno ljudstvo ne imelo nobene besede?

Pobornikom fašističnega obrambnega zidu proti vzhodu ni po godu ljudska oblast, ne morda zato, ker naj bi bila jugoslovanska, ampak samo zato, ker je ljudska. Če bi tudi oni bili za ljudsko demokracijo in za ljudsko oblast, bi jo pozdravili z navdušenjem in pristopili k skupnemu delu za obnovo in graditev boljše bodočnosti obeh narodnosti in ne bi se sprašovali, če je oblast jugoslovanska, ruska ali kitajska, ampak samo da je res ljudska.

Isto kar velja za ljudsko demokracijo, velja tudi za patriotizem. Vsak resničen patriotizem ustreza zahtevam, ki jih je o domovinski ljubezni zapisal Zjelinski: «Ljubiti svojo domovino pomeni, goreče želeti, da bi se v njej ostvarili ideali človečanstva, in po svojih močeh k temu prispevati.» Protifašistično gibanje, ki je, kakor Osvobodilna fronta, vodilo borbo proti fašističnemu okupatorju za svobodo, socialno pravičnost, ljudsko demokracijo in bratstvo med narodi, je prav zaradi tega prežeto z globoko domovinsko ljubeznijo. In ker je globoko patriotično, je istočasno protiimperialistično.

Ta domovinska ljubezen nas druži z brati Hrvati, Srbi, Albanci, Makedonci, Bolgari, z narodi Sovjetske zveze, ki niso Slovani, z Italijani v Trstu, Primorji in Istri, domovinska ljubezen, ki nas bo mogoče kaj kmalu družila tudi z ostalimi Italijani. To je naš patriotizem, ki, katerega smo resnično ponosni, ker je edini res protiimperialistični patriotizem. Istega ne moremo trditi o patriotizmu obrambnega zidu proti vzhodu.

Ustvaritelj teorije o življenjskem prostoru aretiran

Garmisch Partenkirchen, 31. — VZN. — Danes so javili, da so v eku velikega čiščenja, ki so ga oblasti izvršile pred nekaj dnevi na ozemlju Garmisch Partenkirchen, aretirali poleg drugih velikih nacistov tudi profesorja Karla Haushoferja, ki ga je javnost označila kot Hitlerjevo vodilno glavo.

Haushofer, oče nacistične teorije o življenjskem prostoru, na kateri se temeljijo Hitlerjevi imperialistični načrti, je dolgo časa živel v Nemčiji pokrajini. Hitler sam je bil oboževalec Haushoferja kot svojega učitelja in svetovalca.

Zavezniško vojaško sodišče sodi protifašiste

Po dolgih letih dosledne borbe proti fašizmu so obsojeni: Jaksetich na 18 mesecev, Gorjup na 18 mesecev in Pahor na 12 mesecev zapora

Izrečena je bila prva večja obsodba zavezniškega vojaškega sodišča. Proti komu?

Mar proti fašistom, ki so z Mussolinijem kričali, da je vojna proti Angliji in ostalim zaveznikom ob strani Hitlerjeve Nemčije sveta dolžnost vsakega poštenega Italijana? Proti fašistom, ki jih je ljudstvo kot gnusne vojne zločince v dnevih ljudske svobode samo odstranilo iz položajev, ki so jim dajali vso možnost zločinskega protiljudskega delovanja v zadoščenje svojih izrazito zločinskih narav? Proti fašistom, proti katerim so zavezniki v Teheranu jasno izrekli svoje stališče?

Ne! Zdi se, da za te danes v Trstu ni sodišč. Ti fašisti so danes spet gospodje na svojih starih položajih in v občutku popolne varnosti dokaj jasno vpeljujejo svoje stare metode. Ne proti tem, proti najvidnejšim protifašističnim borcem, je bila izrečena obsodba. Proti onim, ki jih je radio London pozival v boj proti fašizmu. S to sodbo so fašisti zadovoljni. Oni dobro vedo, kdo so včerajšnji obsojenci. Oni dobro vedo, kdo je Jurij Jaksetich, ki je bil obsojen na 18 mesecev zapora zato, ker je bil vse svoje življenje odločen boreč za pošteno stvar delovnih množic in ker je imel pri sebi revolver spomin nekega drugega tovariša, ki je padel za svobodo. Fašisti so s tako sodbo zadovoljni, ker se zavedajo, da se fim za to dobo ni treba bati fašizmu tako nevarnega nasprotnika. Ob vsaki taki obsodbi si bodo fašisti od zadovoljstva meli roke. Ali je mogoče to namen teh obsod?

Do zadovoljenja in pomirjenja širokih protifašističnih ljudskih množic to ne bo privedlo. Kako naj ljudske množice, ki so v vojaški zmagi zavezniškega orožja videle jamstvo, da bo fašizem res uničen do svojih korenin, potem še verjamejo v iskrenost nečistih izjav in plakatov, ki govore o čiščenju fašistov?

Tržaško ljudstvo je samo pokazalo pot, kako se je treba dosledno boriti proti fašizmu, ko je iz svoje srede postavilo ljudska sodišča in jim popolnoma zaupalo sojenje fašističnih vojnih zločincev. Ta sodišča danes ne smejo delovati, toda če bi smela danes v Trstu in drugih krajih ne bi pod raznimi krinkami rovarili neoviramo fašistični prišepetovalci.

Nad včerajšnjo obsodbo so protifašistične tržaške množice razočarane in razburjene. Stavka, ki je izbruhnila čim je bila znana obsodba Jakšetiča, je viden izraz nezadovoljstva protifašističnih množic.

Zadovoljstva in miru ne bo preje, dokler se ljudskim sodiščem spet ne prizna pravice sojenja fašistov. Le tem sodbam bo ljudstvo zaupalo, kajti to bodo sodbe, ki jih bo izreklo ljudstvo samo, ki si je tako pravico priborilo s svojim doslednim bojem pod fašizmu.

Izrečena je bila prva večja obsodba zavezniškega vojaškega sodišča. Proti komu? Mar proti fašistom, ki so z Mussolinijem kričali, da je vojna proti Angliji in ostalim zaveznikom ob strani Hitlerjeve Nemčije sveta dolžnost vsakega poštenega Italijana? Proti fašistom, ki jih je ljudstvo kot gnusne vojne zločince v dnevih ljudske svobode samo odstranilo iz položajev, ki so jim dajali vso možnost zločinskega protiljudskega delovanja v zadoščenje svojih izrazito zločinskih narav? Proti fašistom, proti katerim so zavezniki v Teheranu jasno izrekli svoje stališče?

Ne! Zdi se, da za te danes v Trstu ni sodišč. Ti fašisti so danes spet gospodje na svojih starih položajih in v občutku popolne varnosti dokaj jasno vpeljujejo svoje stare metode. Ne proti tem, proti najvidnejšim protifašističnim borcem, je bila izrečena obsodba. Proti onim, ki jih je radio London pozival v boj proti fašizmu. S to sodbo so fašisti zadovoljni. Oni dobro vedo, kdo so včerajšnji obsojenci. Oni dobro vedo, kdo je Jurij Jaksetich, ki je bil obsojen na 18 mesecev zapora zato, ker je bil vse svoje življenje odločen boreč za pošteno stvar delovnih množic in ker je imel pri sebi revolver spomin nekega drugega tovariša, ki je padel za svobodo. Fašisti so s tako sodbo zadovoljni, ker se zavedajo, da se fim za to dobo ni treba bati fašizmu tako nevarnega nasprotnika. Ob vsaki taki obsodbi si bodo fašisti od zadovoljstva meli roke. Ali je mogoče to namen teh obsod?

Do zadovoljenja in pomirjenja širokih protifašističnih ljudskih množic to ne bo privedlo. Kako naj ljudske množice, ki so v vojaški zmagi zavezniškega orožja videle jamstvo, da bo fašizem res uničen do svojih korenin, potem še verjamejo v iskrenost nečistih izjav in plakatov, ki govore o čiščenju fašistov?

Tržaško ljudstvo je samo pokazalo pot, kako se je treba dosledno boriti proti fašizmu, ko je iz svoje srede postavilo ljudska sodišča in jim popolnoma zaupalo sojenje fašističnih vojnih zločincev. Ta sodišča danes ne smejo delovati, toda če bi smela danes v Trstu in drugih krajih ne bi pod raznimi krinkami rovarili neoviramo fašistični prišepetovalci.

Nad včerajšnjo obsodbo so protifašistične tržaške množice razočarane in razburjene. Stavka, ki je izbruhnila čim je bila znana obsodba Jakšetiča, je viden izraz nezadovoljstva protifašističnih množic.

Zadovoljstva in miru ne bo preje, dokler se ljudskim sodiščem spet ne prizna pravice sojenja fašistov. Le tem sodbam bo ljudstvo zaupalo, kajti to bodo sodbe, ki jih bo izreklo ljudstvo samo, ki si je tako pravico priborilo s svojim doslednim bojem pod fašizmu.

Proces proti Juriju Jaksetichu se je začel včeraj ob 10. uri pred zavezniškim vojaškim sodiščem. Predsedoval je angleški major German. Jaksetichevo zadržanje je bilo dostojanstveno. Na vprašanje ali priznа krivdo, — obtožujejo ga nedovoljnega nošenja orožja — je Jaksetich odgovoril, da ne. Sledilo je zaslišavanje raznih obtoževalnih prič. Neki policijski major in neki policist sta pripovedovala o preiskavi Zagovornik dr. Braun jima je stavil vprašanje: «Ali ste imeli ukaz razbiti vrata i postaviti obtoženca ob zid ter mu odnesti denar?» Priča: «Ne».

Zagovornik: «Toda vi veste, da se je to in tudi drugo zgodilo v stanovanju?»

Priča: «Izvršili smo dolžnost na čim boljši način».

Besedo ima nato tov. Jaksetich, ki je z mirnim in jasnim glasom govoril o svoji borbi proti fašizmu in za svobodo. Leta 1943. se je vrnil iz konfinacije «Ventottene» ter se posvetil delu za komunistično partijo v Trstu in Tržiču. V maju preteklega leta je šel med partizane in je bil politični komisar v brigadi Garibaldi «Trieste». Ko se je ta brigada pridružila Titovi vojski, je odpotoval v Slovenijo kot proročevalec za italijanske edinice pri Glavni komandi. Med drugim se je bavil tudi z zbiranjem osebnih dokumentov in drugih predmetov, ki so bili last padlih Garibaldincev. Samokres, ki so ga pri njem dobili, je bil last padlega Garibaldinca Pavla Bressana.

Ko je v Trstu zavezniška vojska nadomestila Jugoslovansko vojsko, je Jaksetich izročil svoje osebno orožje, na svojem domu pa je spravil zabojček, v katerem je bila omenjena pištola in razni dokumenti in predmeti padlih borcev. Vse to je mislil pokloniti partizanski zvezi čim bi se ta osnovala. Jaksetich je še dodal: «Kako si je sploh mogoče misliti, da bi človek, ki se je 20 let boril proti fašizmu, imel sedaj, ko smo dosegli zmago nad skupnim sovražnikom, namen postaviti se proti tistim zaveznikom, ki so se z nami borili za isto stvar?» Jaksetich pravi dalje, da že sama preiskava na njegovem stanovanju predvideva nekak sum protizavezniške zarote.

Priča podpolkovnik Street, ki je bil zaslišan, je izjavil, da pozna Jaksetich od 12. junija. Spoznal ga je kot odkritega in doslednega protigašista. Jaksetich, da je vedno odkrito povedal svoje mnenje. Iz njegovih besed pa ni nikoli zvenelo kaj takega, ki bi značilo, da ima on v mislih katerokoli dejanje proti zaveznikom.

zZagovornik dr. Braun je v zagovoru obravnaval razna juridična vprašanja in zaključil z zahtevo, naj se obtoženec oprosti.

Javni tožilec priznava deloma okoliščine političnega značaja, poudarja ppa, da gre vendarle za posest orožja. Ker pa je bil obtoženec zvesti borec za skupno zavezniško stvar, zahteva pogojno obsodbo. Poudaril je v naprej velikodušnost zavezniškega sodišča.

Na žalost pa je bil ta poudarek javnega tožilca neosnovan. Čez deset minut je sodišče izreklo sodbo, ki obsoja Jaseticha na 18 mesecev zapora.

S tem pa bil obsojen borec za svobodo, ki je v borbi proti fašistični diktaturi žrtvoval vse svoje življenje. Tako se Jurij Jaksetich potem ko je dolga leta preživel v fašističnih zaporih, sedaj zopet vrača v zapor pa zaslugi zavezникov samo zato, ker je imel pri sebi spomin nekega drugega našega tovariša, ki je padel za svobodo.

Tako je potekala razprava proti Jaksetichu

Stavka-odgovor tržaških množic

Ko je tržaško delavstvo v današnjih opoldanskih urah izvedelo, da je bil njegov prvoboritelj obsojen, so vsi naenkrat v množicah zapustili tovarne. Kakor vihar je šla po mestu nema zahteva, da je treba odgovoriti na tako krivico. Že uro kasneje so se po mestu pojavili ciklostilizirani letaki, ki so obeleževali pomen današnjega procesa, ugotovili sramoto demokracije in antifašizma, razkrinkali nasilje nad borci za svobodo in nad poštenimi protifašisti, krivično zaščito fašistične reakcije, naravnost zmagoslavni povratek fašistov na njihova nekdanja mesta, zavračali fašistične provokacije in zahtevali Jaksetitcha na svobodo.

Stavka se je pričela ponekod že ob 13h, v večini tovarn se je pa delo ustavilo v prvih popoldanskih urah. Ob treh popoldne so bile v glavnem zaprte vse trgovine in vsi uradi. Avtobusi, tramvaji so se le še vračali v remize. Le lekarne in kioski so ostali odprti. Poslednji uradi so opustili delo okrog štirih.

Poleg ostalega delavstva so pričeli stavkati tudi vsi pristaniški delavci.

V popoldanskih urah se je zglasila delegacija tržaških protifašističnih organizacij pri guvernerju zasedenega ozemlja polk. Bowmanu. Protestirala je zaradi obsodbe Jakseticha. Že pri prvih besedah jo je polkovnik prekinil in izjavil, da je vest o sodbi tudi njega iznenadila ter da se zaveda da bi utegnila izzvati v mestu še hude posledice. Zagotovil je, da bo sam posredoval pri vojaškem sodišču ter prosil delegacijo, naj mu da dva dni časa za odgovor.

V mestu je medtem poslovno življenje zamrlo. Povorke so pa izostale. Le skupine delavcev in meščencev so se pomikale po ulicah in vneto razpravljale o največjem današnjem dogodku.

Nekaj delavcev je na trgu Ponterosso menilo, da bi prodajalke lahko le prodale sadje, da ne bi segnilo. Pa so se žene postavile, češ, da je manjša izguba celega stota sadja, kakor pa okoliščina, da morajo sedaj plačevati po 15 lir kilogram črnega, racioniranega kruha. Razen tega pa tudi delavcem ni mogoče kupovati sadja po tako visokih cenah.

Zvečer so se okrog 21,30 pojavili novi ciklostilizirani letaki po ulicah. O polnoči se je stavka zaključila.

Izdajalca Laval in Petain

Laval se je pojavil v Avstriji

London, 1. VZN. — Pierre Laval, mož, ki je izjavil svetu, da si želi zmage Nemčije, je postal ujetnik zaveznikov. Po številnih razburljivih in napačnih vesteh je danes uradno objavljeno, da so bivšega ministrskega predsednika vichyjske vlade aretirale ameriške zasedbene oblasti v Avstriji. Nocoj je francoska poročevalska agencija potrdila vest, da so Lavala in njegovo ženo, ki ga je spremljala, danes zjutraj aretirale zavezniške sile v bližini Linza. Zaprli so ga v ameriške vojaške zapore.

Ameriška izjava o usodi Lavala

Washington, 1. Reuter. — Govornik zunanjega ministra je v zvezi z aretacijo Piera Lavala opomnil na prejšnje uradne izjave, ki izražajo namen Združenih držav, da ne bodo izkazovali nikakega usmiljenja do kolaboracionistov katerekoli dežele, ki bi iskali ameriško zatočišče.

Ameriško zunanje ministrstvo smatra, da je usoda vsakega kolaboracionista zadeva njegove lastne dežele in zato je Lavalov primer izključno francoska zadeva.

Pošteni Francozi umirali zaradi Petaina

Paris, 1, VZN. — Danes je bil po osmem dnevu razprave proti maršalu Pétainu zaslišan kot prva razbremenilna priča Maxime Weygand, glavni zavezniški poveljnik v letu 1940.

Nadalje je bil zaslišan Marcel Paul, ujetnik v koncentracijskem taborišču v Auschwitzu, ki je izpovedal, da je bilo na tisoče Francozov zaprtih v posebnih celicah. Te ljudi je izročila Nemcem vichyjska vlada. «Jaz sem bil tudi v Buchenwaldu», je pripovedoval Paul, «kjer je bilo tudi sedem francoskih generalov. Sest od njih je umrlo v strašnih okoliščinah. Trije med njimi so bili aretirani po nalogu vlade v Vichyju in izročeni Nemcem. Ti mrtvi zahtevajo pravico. Vsi politični kaznjenci smatrajo Vichy in Petaina popolnoma odgovornega za vse, kar se nam je zgodilo.»

Druga priča, ing. Pavel Arrighi, aretiran leta 1943, in poslan v Buchenwald, je izjavil: «Nikoli ne bom odpustil Petainu! Nisem bil aretiran od Nemcev, ampak od Francozov — tako imenovanih Petainovih miličnikov — ki so me mučili.»

Laval že v zaporu

Pariz, 1. Reuter. — Francoska telegrafska agencija javlja, da je Pierre Laval prišel na letališče Burget danes ob 17.50 uri francoskeka časa. Takoj po prihodu je bil odpeljan v zapor Fresne.

Maršal Aleksander guverner Kanade

London, 1. VZN. Poročajo, da je kralj Jurij VI. imenoval maršala sira Harolda Aleksandra, dosedanjega vrhovnega zavezniškega poveljnika na Sredozemlju, za glavnega guvernerja Kanade.

IZ POTSDAMA

Konferenca v Potsdamu se bliža koncu

Berlin, 2. — Javljajo, da je bila včerajšnja plenarna seja plodonosna in da so uresničili mnogo velikih načrtov.

Uprava Nemčije

potsdam, 2, Reuter. — Sylvain Mangeot, Reuterjev diplomatski dopisnik piše: Nekateri tukajšnji krogi smatrajo, da bo sovjetska delegacija zahtevala na prihodnjih razpravah velike trojice strožje postopanje z Nemci v angleški in ameriški okupacijski coni Nemčije, da bi prišli na isto gospodarsko stopnjo kot v sovjetski coni.

Zdi se da je bila sovjetska politika v izpolnjevanju yaltskih sklepov o političnem čiščenju in o gospodarskem uničenju nemškega vojnega potenciala, četudi je to povzročilo težek padec nemškega življenjskega standarda in nastanek akutnih gospodarskih problemov.

Moskva očividno opazuje sedanje nesoglasje med gospodarskimi prilikami med vzhodno in zahodno Nemčijo z zaskrbljenostjo, ki ni brez sumnje, da so zavezniki na tem, da bodo ponovili napako iz prejšnje vojne, da bodo dopustili Nemčiji, da bo ostala industrijsko sposobna za ponovno oboroženje.

Tukaj so mnenja, da obstojata dve rešitvi problema: prvič, da naj ostane sedanji «kitajski zid» med ruskim področjem in zahodnimi področji in da naj bo vsakemu dovoljeno, izdelati lastno bodočnost, kar bi odgovarjalo popolnemu gospodarskemu in političnemu razcepljenju Nemčije; drugič, naj se izvaja koordinirana politika, ki bi naj izvedla napredno izravnavo pogojev v vseh conah.

Berlinski eksperiment že nudi v majhnem obsegu primer za drugo formulo in sovjetske oblasti bodo brezdvomno nadalje zagovarjale raztegnitev te formule po vsej Nemčiji.

Doslej ni znano še ničesar o britanskem in ameriškem stališču

Ameriški senat je potrdil listino Združenih narodov

Washington, 1. Reuter. — Senat ZDDA je potrdil listino Združenih narodov z 89 glasovi proti dvema. Proti listini sta glasovala republikanska senatorja Langer in Shipstead. 2 člana nista glasovala.

Predsednik Truman je dejal v Potsdamu: Zelo sem hvaležen, da je senat skoraj soglasno potrdil listino Združenih narodov,

Aneksija vzhodne Nemčije Poljski

Potsdam, 31. Reuter. — Pričakujejo, da se bo konferenca Velike Trojice zaključila v naslednjih 24 urah.

John Kinche, Reuterjev posebni dopisnik, sporoča, da je bil dosežen sporazum o bodoči upravi Nemčije in o Poljski aneksiji Vzhodne Nemčija. Po sprejemu poljske delegacije po treh znanih ministrih je bilo javljeno, da je ruski komisar za zunanje zadeve Molotov močno podpiral poljske zahteve, ki bi predstavile poljsko mejo na reki Odro in Nišo in vključevale Stettin.

Do sedaj še ni znano, ali odgovarja sporazum o teh zadevah, ki je bil, kot javljajo, dosežen, vsem poljskim zahtevam. Vprašanja, ki še niso razčiščena, so Dardanelske ožine in določitev reparacij, ki jih bo plačala Nemčija.

Titova zahvala

Beograd, 1. Tass. — Beograjski radio poroča, da je maršal Tito poslal predsedniku češkoslovaške vlade pismo, v katerem se zahvaljuje češkoslovaški vladi za pošiljko sladkorja, ki je namenjen jugoslovanskim otrokom. «To darilo nedavno osvobojene Češkoslovaške», pravi pismo, «je dokaz utrjevanja bratskih vezi, ki so postale še močnejše zaradi skupnega trpljenja, ki so ga ljudstva obeh dežel prestala.»

Za obnovo demokratične Španije

Južnoameriški odbor za pomoč španskemu ljudstvu, poziva angleško laburistično vlado, da prekine odnošaje s Francovo Španijo in da pomaga španskim patriotom obnoviti demokratično republiko.

Volitve tudi v Bolgariji

Beograd, 1. Tanjug. — Kot piše današnja «Borba» v članku svojega posebnega dopisnika iz Sofije pod naslovom: «Veliko zborovanje Otočestvenega fronta v Bolgariji», se je začel v Bolgariji uradni volilni boj.

Ob tej priliki se je vršilo v Sofiji veliko zborovanje, ki ga je otvoril predsednik vlade Kimon Georgijev. V svojem poročilu se je dotaknil vsega notranjega in zunanjega položaja Bolgarske in poudaril dosedanje uspehe in pot, po kateri se bo razvijala Otečestveno frontovska Bolgarska.

Govoreč o zunanji politiki je posebno poudaril trdne prijateljske vezi s ZSSR in bratsko Jugoslavijo ter prijateljske odnošaje z vsemi svobodoljubnimi narodi, na prvem mestu z balkanskimi državami. Potem je podal vse dosedanje delo vlade in naloge, ki so pred vlado, posebno na gospodarskem področju.

Po Kimonu Georgijevu je govoril tajnik bolgarske delavske zveze, ki je natančno orisal vse, kar je dosedaj Otečestveni front dal bolgarskemu narodu, in se dotaknil delovanja reakcije, ki še vedno skuša razbiti Otečestveni front.

Prvič v zgodovini

Beograd, 25. Tanjug. — Nedavno je bila v Kotoru prvič v zgodovini skupna seja katoliških in pravoslavnih duhovnikov iz Boke Kotorske. Sprejeta je bila rezolucija, v kateri zbrani duhovniki ostro obsojajo kler obeh cerkva, ki je sodeloval s sovražnikom.

Razlastitev knežje zemlje

Praga, 24, Tass. — Po poročilih praškega radia je bila vsa lastnina nemške fevdalne družine Lichenstein prepuščena prebivalstvu mesta Olomouc. Posestva knezov Lichenstein so bila največja v češkoslovaški republiki in so obsegala preko 100.000 ha črne zemlje in gozdov.

Laburistična zmaga

zagotovitev, da žrtve protifašizma niso bile zaman

Beograd, 31. Tanjug. — «Borba» prinaša članek Moše Piade, pod naslovom: «Izidi britaskih volitev, ki med drugim pravi, tudi sledeče:

«Izidi volitev v Veliki Britaniji, ki so jih objavili pred nekaj dnevi, niso naletili samo na izredno zadovoljive odmeve v vsej demokratični javnosti vsega sveta, ampak so imeli tudi politične posledice.

Naj komentarji britanskega in vsega svetovnega tiska še tako visoko cenijo pomen teh izidov, lahko rečemo, da še ni mogoče v polni meri preceniti vse veličine izpremembe, ki jo bo imela za posledico zmaga britanske delavske stranke, tako v Britaniji sami, kot v mednarodnih odnošajih. Britanska zgodovina ne pozna volitev, ki bi prinesle tako ostro izpremembo oblasti.

Zmaga britanske delavske stranke, ki je zagotovila zmago demokracije v svoji državi, bo izvedla edinstvo demokratične notranje in zunanje politike in raztrgala nemogočo vest, ki jo je skušal obdržati g. Churchill med zmago nad fašizmom in podpiranjem reakcije ter protifašističnih gibanj v Evropi. Po zmagi nad Hitlerjevo Nemčijo, so naši narodi doživeli težko razočaranje, izpostavljeni so bili resnemu strahovanju zaradi one reakcionarne politične smeri, ki smo jo občutili na svoji južni in zahodni meji in ki je tudi razbitim ostankom naše domače reakcije nudila up ali vsaj možnost rovariti med narodom in se sklicevati na podporo, ki jo bodo dobili iz Velike Britanije.

Mi smo popolnoma istega mišljenja, da zaslužijo britanski volilci vso hvaležnost za to zmago demokracije, za to veliko delo, ki bo zagotovilo da zmaga nad fašizmom ne bo prešla v zmago reakcije.. Britanski narod je z veliko odločnostjo dokazal, da si ne želi povratka na staro, ampak da želi korakati naprej z narodom. Ne samo, da ne želi še dalje podpirati propadlih kraljestev in reakcionarnih vlad v Evropi, ampak se je tudi mogočno pridružil onemu gibanju, ki je splošna težnja vseh evropskih narodov, ki ne želi, da bi žrtve, doprinešene v boju proti fašizmu, bile zaman.

Nova Albanija

Grška manjšina živi v bratstvu z albanskim narodom

Tirana, 30. Tanjug. — V Argirokastro je prispela 26. t. m. sovjetska vojna misija. Na glavnem trgu se je zbralo prebivalstvo Argirokastra, vojska in razne organizacije fronte.

Ko so gostje prispeli z avtomobili na trg, jih je množica ljudi pozdravila z navdušenim ploskanjem in s klici generalisimu Stalinu. V mladinskem domu je pozdravil goste predsednik izvršnega odbora. Polkovnik Sokolov se je zahvalil za lep sprejem, ki ga je priredilo prebivalstvo Argirokastra sovjetski vojni misiji, in dodal: Mi poznamo boj albanskega ljudstva proti Nemcem. Želim, da se Albanija, ki jo je prizadela vojna, obnovi in čim prej je zaceli svoje rane. Željo, ki jo je izrazil albanski narod za priznanje svoje vlade, upoštevamo in o tem bom obvestil svoje poveljstvo'» Na neprestane zahteve meščanov se je pojavil polkovnik Sokolov na balkonu, kjer je moral ostati dalj časa, ker se navdušeno ploskanje in vzklikanje množice ni hotelo poleči. Ob tej priliki sta govorila članica AFŽ in delegat argirokasterskih kmetov. Nato je sovjetska misija sprejela prestavnike raznih organizacij in odposlanstvo grške manjšine v Albaniji, ki je izjavilo polkovniku, da grška manjšina v Albaniji živi v popolnem bratstvu z bratskim albanskim narodom.

Bojevniki gibanja odpora smejo po demobilizaciji obdržati svoje samokrese, karabinke, puške in največ 30 nabojev. Vso avtomatično orožje morajo oddati oblastem. Z odlokom vodstva gibanja odpora bodo demobilizirani bojevniki, ki bodo stopili v aktivno službo, podrejeni poveljnikom svojih oddelkov in bodo dobili popolno vojaško vzgojo. Pozneje bodo vključeni v oddelke civilne obrambe.

Alžir, 31. Reuter — Dosedanji volilni izidi alžirskih občinskih volitev, pri katerih so prvič glasovale žene, kažejo močen odklon prot levici. Povsod je dobila odločilne večine levičarska organizacija «France combatente». V Oranu in Konstantinu so bili izvoljeni levičarski občinski odbori.

Čungking. 31. Reuter — Za zunanjega ministra je bil imenovan kot naslednik TW. Soonga dosedanji minister za informacije Vang Shih Cien. Soong je postal ministerski predsednik.

Kdo je barbar

Tirana, 30. Tanjug. — List «Diellit», glasilo Albancev v Ameriki, piše pod naslovom «Albanija in Grčija», da so grški fašisti zelo hitro pozabili barbarstva, ki so jih vršili v preteklosti nad albanskim narodom. Ti odvratni fašisti, skušajo sedaj za vsako ceno dokazati svetu, da so Albanci barbari. Vendar pa so končno vse te intrige razkrinkane. Mi navzlic temu, da smo majhen narod, uživamo vse človeške vrline. Za nas je sovražnik sovražnik in prijatelj prijatelj. Če žele Grki, lahko poizkusijo, pa bodo še enkrat videli, kako se brani domovina.

Zanimanje za Albanijo

Tirana, 31. Tanjug. — Predsednik antifašističnega sveta Canerije g. Veip Demi je imel sestanek s članom sovjetske vojne misije majorjem Razgrajevovim. Major Razgrajev se je posebno zanimal za preganjanja ki, jih vrše grške fašistične tolpe proti Albancem v Cameriji. Razgovor je trajal uro in se je vršil v zelo prisrčnem ozračju. G. Veip Demi je dal sovjetskemu majorju vsa potrebna pojasnila.

Italijanska misija v Albaniji

Tirana, 31. Tanjug. — V Tirano je prispel šef italijanske misije Ugo Turcati, generalni konzul, v spremstvu uradnika Leona Bastiania. Italijansko misijo so na letališču sprejeli predstavniki italijanske vojske, zunanjega ministrstva, italijanski general Piciji in nekateri italijanski častniki.

Od vsepovsed

Kopenaghen, 31. Tass. — Od prvega do petnajstega avgusta bodo vse oborožene čete danskega gibanja odpora, ki štejejo 18.000 mož, razpuščene. Policiji je poverjeno nadzorstvo nad taborišči nemških izseljencev, nad zapori in vojaškimi in industrijskimi napravami. V ta namen bo po nalogu vlade osnovan pomožni policijski zbor.

Poljedelski minister dr. Čubrilovič

Vse sile za zgraditev domovine

Beograd, 31. Tanjug. — Ob priliki kongresa narodno osvobodilne fronte je podal minister za poljedeljstvo v jugoslovanski vladi Dr. Vasa Cubrilović novinarjem izjavo, v kateri je med drugim rekel:

«Narodno osvobodilna fronta začenja z dvema predpostavkama, zagovarja dva temeljna principa in to sta obramba neodvisnosti jugoslovanskih narodov ter njihovega bratstva in enotnosti. Celo sovražniki fronte ne morejo zanikati, da osvobodilna fronta izvršuje uspešno oba principa. Zahvaljujoč tem principom je bila ustvarjena nova Jugoslavija. Posrečilo se ji je to, kar ni bila v stanju izvesti nobena zasedena država, da bi z lastnimi silami očistila večji del državnega področja od sovražnikov. Ta upor ljudskih množic v vojni po porazu stare države, je eden največjih uspehov narodno osvobodilnega gibanja.

Nič manjši ni bil napor, ki je bil potreben, da bi bil premagan pekienski načrt nemških in italijanskih fašistov, ki so hoteli z državljansko vojno predvsem na vsak način uničiti enoto jugoslovanskih narodov. Mi vsi poznamo danes te načrte in mi poznamo vlogo, ki so jo igrali v zvezi s tem Pavelić, Nedić in Mihajlović. Narodno osvobodilna fronta je postala prvoboritelj ideje državne edinosti v Jugoslaviji, kakor je z uporom postala glavna zaščitnica svobode in neodvisnosti njenih narodov.

Verujem da je moralno in etično, da se države uredijo po načelih in prepričanju onih, ki so prelili največ krvi za njeno osvobojenje. Prejšnja Jugoslavija, versko razdeljena, kulturno razbita, vržena v hude narodnostne in politične boje, ni mogla več biti temelj na katerem bi bilo mogoče zbrati njene množice. Narodno osvobodilno gibanje je dalo množicam ideale, za katere so se zbirali in umirali v svetovni vojni. Ti ideali so bratstvo, edinost in enakopravnost vseh jugoslovanskih narodov, narodna demokratična država, socialna pravičnost, ki so izraz ljudskih želja in ne privilegiranih slojev.

Velika važnost narodno osvobodilne fronte je v dejstvu, da je umela celo med vojno proti sovražniku izoblikovati nova načela za rešitev državnih vprašanj, da jih je postavila pred jugoslovanske narode in jih pridobila za tak način rešitve problemov. Narodno osvobodilna fronta mora nadaljevati svoje delo v tej smeri in dovršiti svojo nalogo brez ozira na zunanje težkoče. Vsako oklevanje v zvezi s tem more biti samo v škodo nagle in gotove konsolidacije države.

Narodno osvobodilna fronta je v začetku zajela ljudi raznih skupin in raznega političnega prepričanja. Imeli bomo volitve v ustavodajno skupščino. Potrebno je zgraditi temelje za nov red v Jugoslaviji. Mesto, da bi bila osvobodilna fronta spremenjena v koalicijo strank in da bi bile vzbujene stare politične strasti, je veliko bolje, da se dogovorimo na temeljnih načelih po katerih bi bila organizirana država, ter da potem posvetimo vse svoje sile, da bi bila domovina zgrajena na teh načelih. V tem leži zgodovinska naloga kongresa združene narodno osvobodilne fronte Jugoslavije.»

IZ SOVJETSKE ZVEZE

Enakopravnost sovjetske žene v vojni in miru

Moskva, 31. Tass. — Predsednik predsedstva Vrhovnega Sovjeta, ZSSR, Mihael Kalinin, je govoril na zborovanju deklet — veteranik Rdeče armade in mornarice, Kalinin je rekel: Pred vsem bi vam hotel čestitati ob priliki zmagovitega zaključka velike vojne. Sovražnik je poražen, naša pravična stvar je zmagala. V tej nenavadni vojni niso ženske samo, pomagale armadi s svojim delom, ampak so se tudi neposredno udeležile bojev. Mlade žene so izbrali na temelju prijav, kulturne izobrazbe, zdravja in fizične odpornosti, Mlade žene so prišle na bojišče. Dosela naravno je, da so se znašle izredno zadovoljivo. Vojna je končana, zdaj ste demobilizirane. Sodelovanje v vojni ni lahka zadeva, toda istočasno, vam ni lahko ko ste demobilizirane. Nekatere od vas, s strahom mislijo nato, kaj vam prinaša novo življenje. Sovjetska zveza vas rabi, stopile boste lahko v tovarne kolhoze in urade. Povsod vas bodo z veseljem sprejeli. Če želite še več, boste lahko kmalu prevzele politično in organizacijsko delovanje. Gotovo je, da je dekle, ki je delalo 3 leta pod strogo disciplino zelo koristna in vredna oseba. Poleg tega ste dosegle še druge stvari. Ženska enakovrednost v naši državi obstaja že od prvih dni oktobrske revolucije. Toda ve ste priborile žensko enakopravnost še na dr

Slovenska mesta so svobodno volila

Veličastni uspehi Osvobodilne fronte pri volitvah v Ljubljani, Mariboru, Novem mestu in Ribnici

V nedeljo so prva slovenska mesta in kraji po osvoboditvi volili organe ljudske oblasti, Narodne osvobodilne odbore in okrajne skupščine. Volila je slovenska prestolnica Ljubljana, volili so Maribor, Novo mesto, Ribnica, Slovenska Bistrica, Sv. Lenart, Radgona. Naše slovensko ljudstvo je tudi pri nedeljskih volitvah pokazalo, da se zaveda važnosti in pomena demokratičnih pravic, ki jih danes uživa. S tem, da se je izrekalo za enotne liste Osvobodilne fronte, je ponovno potrdilo svojo enotnost in pripadnost Osvobodilni fronti, pripadnost, ki je bila potrjena tudi z veliko udeležbo na vseh voliščih. Volilo je vse, staro in mlado, žene in možje, volili so vsi sloji, kmetje, delavci, meščani, duhovniki, vojaki, celo redovnice so se marsikje poslužile svoje pravice. Te volitve so edinstvene v zgodovini našega naroda, edinstveno po tem, da pri njih ni bilo zagrizene strankarske borbe, da pri njih ni bilo policije in žandarjev z nasajenimi bajoneti.

Ljudstvo je popolnoma enotno s pesmijo, cvetjem, zastavami prihajalo na volišča in oddajalo svoje glasove najboljšim izmed sebe, tistim, ki so že s svojim dosedanjim delom pokazali, da znajo žrtvovati, kandidatom Osvobodilne fronte.

Osvobodilna fronta je zmagala, To se pravi, da je zmagalo ljudstvo, da je zmagalo živo življenje samo. Osvobodilna fronta je zmagala zaradi svoje resnične demokratičnosti. Osvobodilna fronta je razpisala svobodne in tajne volitve; nihče ni nikogar z žandarji gonil na volitve, kakor je bila to včasih navada; nihče ni nikogar podkupoval, obečaval službe ali pa grozil, da se bo znašel z družino na cesti ali pa da bo premeščen kdo ve kam.

Naša ljudska demokracija, ki so si jo naše ljudske množice priborile s takimi žrtvami, je razpisala tajne i svobodne volitve, da je lahko sleherni državljan povedal svoje mnenje

Z množično udeležbo na volitvah je ljudstvo dokazalo, kako globoko se zaveda pomembnosti in važnosti pridobitev naše štiriletne borbe. Dokazalo je, da se je v borbi, ki jo je vodilo pod vodstvom OF, v resnici popolnoma prekalilo in da je sposobno odločati o svoji usodi. Volitve dokazujejo, da se naše ljudstvo v celoti zaveda, da je treba pridobitve naše štiriletne borbe ohraniti za vsako ceno in jih dalje razvijati. Zato so volitve velika zmaga OF.

Volilni rezultati potrjujejo torej, da z usodo našega naroda ne bodo nikdar več mešetarili različni politikanti in špekulanti Tudi zato so volitve velika zmaga OF in zlasti njenega demokratičnega duha.

Bela Ljubljana

Bela Ljubljana je bila vsa praznično razpoložena. Prebivalci vseh okrajev so okrasili pročelja svojih hiš s cvetjem in zastavicami. Za Bežigradom, pred poslopjem Fortune je bilo že pred šesto uro zjutraj vse živo. Pred hišo stoje visoki mlaji. Vhod je ves v vencih in zastavicah. Prva bo volila Boletova mama iz Vodovodne, ki ima devetdeset let.

Drobna, majhna ženica pa, oblečena v črno, na glavi ima lepo belo avbo slovenske narodne noše, na prsih pripeto rdeče cvetlico z zeleno vejico, v roki drži malo jugoslovanska zastavico in šopek cvetja. Ko jo prvo pripeljejo k okrašeni volilni mizi, se smehlja. Da ne bi bila v zadregi, ji prijazno razložijo volivni listek.

«No, da, da, zdaj že ob štirih zjutraj vstala, da ne bi zamudila te velike reči. Tako sem že stara, pa sem vendarle doživela, da prvič v življenju volim. Saj pravim, kako se časi spreminjajo!»

V Viški četrti stoje volilci v strjenih vrstah volišči.

Ob svojem sinu partizanu je prišla na volišče sključena sivolasa mamica. Osem križev in sedem let ji je življenje naprtilo na šibka pleča in z njimi toliko trpljenja. Dva sinova je dala za naše osvobojenje. Toda danes se je smehljala. Ni obžalovala svoje velike žrtve, danes je spoznala, zakaj jo je doprinesla.

«Tako sem se že bala, da ne bom dočakala tega dneva», je rekla in glas ji je drgetal od ganotja.

Tudi Maribor je ves v slavnostnem razpoloženju in zastavah

Maribor je ves v slavnostnem razpoloženju in zastavah. Že zgodaj zjutraj ob šestih so se ljudje pričeli zbirati na voliščih. Vedno več jih je prišlo. S pesmijo na ustih in z godbo so šli volit, volit svojo ljudsko oblast! Tudi v povorkah so prišli, tu poštarji, tam železničarji, mladina in žene.

«Po tisoč letih je vzel slovenski narod svojo usodo v lastne roke», piše na transparentih. Zavedamo se, da so za enakopravnost in pravico svobodnih volitev sto tisoči trpeli in umirali, si čital na obrazih, ki so se pa še bolj zresnili, ko je volilni upravičenec postal pri upravi volišča.

Novomeščani so enodušno pohiteli na volišča

Novomeščani so enodušno pohiteli na volišča in do te ure oddali približno 95% svojih poštenih, slovenskih glasov. Stare ženice, žene in možje so s tako vedrimi obrazi prišli na volišča, da je vsaka beseda odveč. Starka, 85 let stara, je dala v svoj obraz izraz zmage. Danes je po zaslugi Osvobodilne fronte le dosegla to, da tudi ona voli.

V Ribnici vihrajo zastave

Vse je okrašeno z zelenjem, cvetjem in slovenskimi trobojkami.

Preko cest vise transparenti z volivnimi gesli. Že takoj v zgodnji jutranji uri prinaja na volišče množica mož. Prihajajo resno in samozavestno, zavedajoč se, da bodo danes prvič svobodno volili, da si bodo danes izvolili res prave, zaslužne in poštene predstavnike svoje ljudske oblasti. Res je, kar je dejal starček blizu 70 let: «Tako je prav, da gremo s časom naprej, da ni več onega strankarstva, da smo enotni in da ne stoji na volišču žandar!»

Izid volitev

Izid volitev v posameznih mestih in okrajih je bil naslednji:

Ljubljana: volilnih upravičencev 75.083, oddanih glasov 68 tisoč 478, ali 91.2%.

Maribor: volilnih upravičencev 29.371, oddanih glasov 26.467, ali 90.11%.

Novo mesto: volilnih upravičencev 2.733, oddanih glasov 2.672, ali 97.8%.

Ribnica: volilnih upravičencev 828, oddanih glasov 827, ali 99.9%.

Radgonski okraj: volilnih upravičencev 2.366, oddanih glasov 2.213, ali 97.8%.

Naše zdravstvo

Stanje našega zdravstva po taj štiriletni borbi je v splošnem precej zadovoljivo. Epidemije širšega obsega se niso razpasle. Če le pomislimo na bolezni, ki so se pojavile po prejšnji svetovni vojni in ki so zahtevale več žrtev nego vojna sama, vidimo, da smo sedaj veliko dosegli, ko nismo srečali nobenih podobnih pojavov, ali vsaj, če so bili, smo pravočasno reagirali. Zahvaliti se moramo budnosti naših zdravstvenih organov in higijenskih organizacij, da se je že v kali zatrl vsak pojav kužnih bolezni. Predvsem je zdravstvo uprlo svoje oči na naše ranjenje. Poleg tega je tudi mnogo skrbelo in še skrbi za pomoč našim in tujim internirancem, ki se vračajo iz smrtnih taborišč nekdanjega nemškega rajha.

Od druge strani nismo pozabili na svoje družine in postavili bomo v najkrajšem času v vsakem okraju vsaj enega veščega zdravnika in lekarno. Pri tem nam nudi vso pomoč vojska.

Prva skrb bo posvečena našemu naraščaju, da bo zdrav in krepek ostal in rastel. Poprej smo živeli, kar se tiče zdravil, precej v pomanjkanju, sedaj ko je svoboda, se bo tudi tu poskrbelo in veliko se je že doseglo.

Res so težave, a strmeti moramo za tem da bo uprava na zdravstvenem polju boljša, nego je bila pred vojno. Skrbeti moramo, da dvignemo higienske prilike tudi v vaseh. Posebno pri gnojiščih moramo gledati, da se ne bo gnojnica iztekala v vodnjake. S tem bomo preprečili marsikatero bolezen. Obenem glejmo, da vzgajamo sanitetni naraščaj, da bomo z mladimi silami še bolj dvignil naše zdravstveno stanje. Pri izboljšanju zdravstvenega stanja lahko pomagamo vsi, ker vemo, da sta največja sovražnika vseh bolezni snaga in čistoča.

Enotni sindikati Vodilni svet lesne industriji

sporoča: V torek, dne 7. t. m. ob 18. uri se bodo sestali v ul. Montfort 3, odborni nameščencev sledečih lesnih ind. podjetij:

Sbocchelli, «Inforit», Frandoli, Zerial, Pecas-Marossi, Pollachini-Tosoratti, «S. Giusto», Tov. pohištva: Mobilificio Giuliano, Mobilificio Luci, Mobilificio Zara, Blažina, Marini, Toso, Stabile-Spadaro, Scasso, de Salvo, Detoni, Jug, Baldassare, Polli, Senčič, Gorghig, Custerlina, Barburini.

Predstavniki manjših organiziranih tvrdk morajo prisostvovati sestanku.

Nameščenci lesne industrije, kateri niso še sindikalno organizirani, se lahko dnevno vpišejo od 17. do 19. ure v ul. Montfort, 3-I.

Tržaške protifašistične žene

Odbor tržaških protifašističnih žen (D.A.T.) javlja, da je konferenčni urad v via Fabio Filzi št. 10, I. nadstropje, desno.

Za informacije o konferenci se je obrniti na omenjeni urad od 9. do 12. in od 15. do 19. — Mestni odbor D. A. T.

Obvestilo Enotnih sindikotov

Tajništvo Enotnih sindikatov sporoča: V smislu pojasnil, ki jih je dala AMG, javljamo, da sta osvoboditvena nagrada in priložnostna odškodnina prosti vsake pristojbine, kakor tudi vsake davčne obremenitve (dohodninskega davka).

Načrt o izboljšanju socialnega skrbstva

Dne 31. 7. t. l. je odbobr Enotnih sindikatov delavcev in nameščencev za Trst predložil Zvezi industrijalcev Trsta (ZVU), predlog in načrt o preureditvi in izboljšanju socialnega skrbstva za delavske množice. Ta novi načrt bo popolnoma spremenil dosedanjo fašistično zakonodajo, katera ni odgovarjala resničnim socialnim potrebam delavskih mas.

Združenje bivših partizanov

Sedež Združenja bivših partizanov je na Korzu št. 19, kamor se prizadeti lahko obrnejo po informacij. Uradne ure so od 8. do 12.

Predsednik: polk. Ukmar Anton (Miro), tajnik: major Laurenti.

Naše gozdarstvo

Odsek za gozdarsko pri okrožnem Narodyno osvobodilnem odboru za tržaško okrožje poroča o stanju gozdov v okrožju. Iz tega poročila je razvidno, da ima okraj Sežana približno 4000 h gozdov, okraj Milje 460 ha, okraj Devin-Nabrežina okrog 1520 ha in okraj Tržič 440. Letna proizvodnja vseh teh gozdov znaša okrog 13.100 kub. metrov lesa. Iz teh podatkov je razvidno, da je okrožje dokaj pasivno v proizvodnji lesa. Ta pasivnost se je zaradi vojne se povečala, to pa zaradi neracionalnega in brebrižnega sekanja gozdov. Vsa škoda še ni ugotovljena, ugotovljeno je le toliko, da je približno 30% gozdov občutno trpelo.

Da bi se v bodoče preprečila še večja škoda, je odsek za gozdarstvo izdelal načrt, s katerim bo ščitil naše gozdove. Ustanovil bo redne in stroge čuvajske službe, uvedel strokovno dobabvljanje in nadzorovanje sekanja. Z drvmi in lesom bo preskrbel civilno prebivalstvo in izdal učinkovite ukrepe proti gozdnim požarom. Proizvodnja lesa za drva bo zadostovala za 80% prebivalstva. Ves les, ki se bo rabil za obnovo porušenih in požganih domov bo treba uvažati iz cone B. Kot eno najvažnejših nalog, ki si jih je zadal gozdarski odsek, je pogozdovanje kraškega terena ter se je v to svrho že napravil določen načrt. Potrebna so mu denarna sredstva in delovne moči. Občinski gozdovi in kolektivni gozdovi se bodo upravljali po zadružnem sistemu.

Sestanek trgovcev z živili

Trgovci z živili so vabljeni na sestanek v petek, 3. avgusta ob 19.30 uri v ulico S. Nikola 7.

Delo našega socialnega skrbstva

Odsek za socialno skrbstvo pri PNOO ima polne roke dela s primorskimi otroki, posebno pa tržaškimi. Splošno zdravstveno stanje otrok je slabo, bodisi zaradi hrane kakor tudi zaradi ostalih posledic vojnih grozot. Zato so organi odseka za socialno skrbstvo odredili, naj se prijavijo in pregledajo vsi otroci, ki so potrebni posebne nege. Pri zdravniškem pregledu se razdelijo v tri kategorije: v take, ki morajo nujno v letovišče, ki so letovišča potrebni in ki bi bilo letovišče zanje priporočljivo. Sprejemajo se otroci od 6. do 14. leta. V glavnem se mestni otroci pošiljajo v hribe, podeželski pa na morje. V prvih časih angleške vojne uprave so se te oblasti protivile, da bi se italijanski otroci iz Trsta poslali v hribe, kjer prebivajo edinole Slovenci, in so ta svoj ukrep opravičili s tem, da tega ne dopuščajo «nacionalni ter higienski oziri». Slovenske družine v Brdih in na Tolminskem so se namreč same ponudile, da bi brezplačno sprejele mestne otroke v enomesečno oskrbo ne glede na njihovo narodno pripadnost. Šele po enem mesecu oklevanja so zavezniške oblasti pristale na to, da dovolijo pošiljanje otrok na deželo.

Do zdaj ima odsek za socialno skrbstvo na razpolago le eno kopališče v Portorožu, kjer je okoli 270 otrok, a jih bo prišlo še okolo 250. V tem kopališču imajo svojega zdravnika, učiteljice in nadzornice, tako da so otroci vedno pod nadzorstvom. Iz Trsta je bilo pretekli teden poslanih 120 otrok v Bohinj, 300 pa v Portorož. Med temi so otroci iz Trsta, Gorice in Tržiča. Jutri krene v Portorož 120 otrok, prihodnji četrtek jih gre 160 v Bohinj, v nedeljo pa še nadaljnjih 180 v Portorož.

Po prvem odhodu otrok iz Trsta v Bohinj so se začeli ljudje posebej zanimati, kako bi spravili svoje otroke na deželo s posredovanjem naše organizacije, kajti pravijo, da so otroci pri nas v dobrih rokah. Otroci ostanejo v kolonijah po en mesec, nakar jih zamenja druga skupina. Uprave kolonij prirejajo tudi izlete, da bi otroci spoznali deželo. Prirejajo obenem zabave, «gradbene ure», mitinge, balet in televadbo.

Iz Brd in Tolminskega so kmetje poslali okoli 700 vabil, s katerimi vabijo otroke k sebi za en do dva meseca v popolno brezplačno oskrbo, in v pismih pravijo, da bodo otroci posebno preskrbljeni z mlekom in sadjem, ki ga je letos mnogo.

Za tiste otroke, ki ne bi mogli v kolonije, bo poskrbljeno tako, da se bodo zbirali in preko dneva skupaj pošiljali na izlete.

Predvidena je tudi zaščita nosečih in doječih mater v denarju, naravi in po materinskih domovih. Zaenkrat se samo zbirajo podatki o materah, ki pridejo v poštev v tržaškem in goriškem okrožju. Posebno bodo zaščitene pomoči potrebne matere, vdova in nezakonske.

Na deželi, zlasti pa po delavskih okrajih, naj bi se osnovale «jasli» za dojenčke in male otroke, ki naj bi tu ostali podnevi ko je mati zaposlena.

Ravno tako se bo posebna pažnja posvečala zaščiti predšolskega otroka. Zato se snujejo dnevna zavetišča in otroški vrtci. Za dijake srednjih šol se bodo pa ustanovili dijaški domovi, da bi se omogočilo šolanje vsem otrokom borcev, aktivistov in siromakov. V to svrho se zabirajo podatki o vseh socialno potrebnih dijakih za jesen.

Za mladino po šolski izobrazbi so v načrtu posvetovalnice, kjer bi se strokovno preiskušale sposobnosti in lastnosti kandidata z ozirom na zaželjeni poklic. Zato se bo posvečala posebna pažnja vajenškemu vprašanju. V to svrho so bili že pozvani k prijavi kandidati za obrtniški naraščaj, kateri naj bi kasneje obiskovali obrtne tečaje in šole. To nalogo bo odsek za socialno skrbstvo opravil v sodelovanju z delavskimi sindikati in obrtniškimi ter industrijskimi organizacijami.

Za žensko mladino se bodo po okrajih organizirali gospodinjsko-materinski tečaji. Za kmečka dekleta bodo ti tečaji zimski, za mestna in delavska pa večerni. Cilj odseka je, doseči obvezno gospodinjsko šolko leto za vso žensko mladino, ki ne poseča drugih srednjih šol.

Vršili se bodo obenem tudi tečaji za strokovno izobrazbo socialno-političnih delavk za ustanove mladinskega skrbstva.

Za prihodnjo zimo pripravlja odsek za socialno skrbstvo vse, kar bo potrebno za šolske kuhinje in tople učilnice, kjer bi se otroci zadržali pod nadzorstvom. Obenem pa se bodo iz blaga ki ga je dobavila UNRRA, v domačih industrijskih podjetjih izdelale obleke in čevlji za šoloobvezne otroke.

Odsek upa, da bodo zavezniške oblasti pokazale razumevanje tudi v tem da bodo za naše otroke dovolile ustanovitev kolonije v Gradeču, kjer naj bi se uredil v ta namen poseben hotel.

Udarniško delo miljske mladine

Po vzgledu sovjetske in jugoslovanske mladine je tudi mladina iz Milj pričela z udarniškim delom. Mladina je delala s takim elanom in udarnostjo, da je s svojim zgledom pritegnila še ostalo prebivalstvo. S kamijoni vozijo vodo v suhe kraje, zbirajo denar za čiščenje vodnjakov in kanalov ter jih celo sami očistijo, zbrali so ves les, ki je bil v nemških bunkerjih ter ga razdelili med prebivalstvo. Nekaj lesa so prodali po nizki ceni in z izkupičkom podpirajo revne družine.

Prebivalstvo III. sektorja je popravilo ceste. Prvi sektor je pričel z graditvijo ljudskega doma in si pri tem pomaga z materialom, ki ga pobere, kjer ga najde. Največja ovira pri tem obnovitvenem delu je pomanjkanje voz. Toda tudi tu je pomagala samo iniciativa. Našli so vozove na deželi.

Miljski odbor je razpisal tekmovanje v udarniškem delu in določil kot nagrado brezplačen oddih v enem izmed jugoslovanskih mest.

Breginjske žene in mladina

Breginjski kot je znan mnogim partizanom. Kako bi se vzdrževale partizanske edinice v zapadni Benečiji, če ne bi bilo tam tako požrtvovalnih ljudi. Marsikateremu partizanu je Benečija, posebno še Breginjski kot, postal nov dom. Danes se vsi radi spominjajo na tiste lepe dni, ko je ljudstvo stalo ob strani vedno in povsod, ne glede na nevarnosti, ki so mu pretile s strani okupatorja. Mladina, posebno pa žene, se niso ustrašile dolgih poti v temnih nočeh mimo sovražnih vasi, niso se strašile snežnih viharjev, ko so nabirale in prinašale hrano, obutev, obleko in zdravstveni material našim borcem.

Pomagale so celo tistim, ki si pomoči niso zaslužili, kot vidimo to v naslednjem primeru.

Takrat je bila rajonska intendantka tovarišica Redelonga Marija. Žrtvovala je tik ob svobodi svoje ga moža tovariša Marka, ki je padel kot komandant 2. bataljona Briško-beneškega odreda. Tovarišica Marija je imela polno skrbi. Oskrbovala je partizanske bolnice na Milji. Po cele noči je hodila širom po Breginjskem kotu, nabirala potrebno hrano, zdravila, obveze in obleke za naše ranjene partizane. Vso svojo skrb in pažnjo je posvetila svojim bolnikom.

Med mnogimi partizani, ki so uživali pomoč tovarišice Marije, je bil tudi Uršič Karlo iz Borjane. Ko je z Marijino pomočjo toliko okreval, da je lahko hodil, se je izmuznil iz bolnice in se javil na nemški komandi v Kredu. Tam je zahrbtno izdal bolnico in njene oskrbnike. Izdal je tudi premoženjsko stanje Stalonove družine, povedal je tudi, da tovarišica Marija nima sama toliko hrane, da bi lahko vzdrževala bolnico in da je kot intendantka nabirala hrano in sanitetni materijal po Breginjskem kotu in po Kobariškem okraju. Bil je še tako podel, da je poleg Marije izdal se tovarišico Rožico, ki je kot bolničarka oskrbovala tri težko bolne tovariše pri Suzikni rodbini v Robediščah. Rožico so poznali vsi kot zelo poštrovovalno bolničarko, ko je hodila po zdravila in zdravnika daleč tja doli v Furlanijo v Faedis. Zdravnik je prihajal zdravit bolnike pod pretvezo, da hodi v hribe na lov. Pri Rožici se je zdravilo mnogo partizanov. Ko so eni odhajali, so prišli spet novi, a Rožica jih je vedno rada sprejela. Njej sta popmagali sestri Pavla in Amalija, ki s požtrvovalnostjo prav nič nista zaostajali za Rožico.

Ko je pokvarjeni nehvaležnež Uršič izdal bolnico in njih oskrbnike, so 20. marca 1944 obkolile okupatorjeve bande vas Robediščе, pregnale prebivalstvo iz hiš in jih na nekem travniku postrelile. Nato so na ostale iz vseh strani naperili mitraljeze in grozili, da bodo vse postrelili, če ne bodo pokazali, kje je Rožica. Med vaščani sta bila tudi prisotna oče in mati, ki sta bila primorana povedati, da je odšla Rožica v senožet po seno.

Ker nadutim Švabom nihče ni hotel pokazati poti do senožeti, so prisilili hčer tovariša Jožeta, da jim pokaže pot. Rožica se je nič hudega sluteč, vesela vračala s senožeti in osupla srečala krvoloke Nemce, ki so ji brutalno vrgli težke butare z ramen. Nato odvedejo Rožico, očeta, mater in obe sestri v Kobarid na zaslišanje. Med tem so okradli vso hišo, odvedli krave in vse, kar je bilo le nekaj vrednega.

Il Kobarida so jih nato pripeljali v Gorico, kjer so jih nečloveško mučili, ker zavedna družina ni hotela ničesar izdati. Starše so nato poslali na oropano domačijo, Rožico in sestri pa odvlekli v Nemčijo v koncentracijsko taborišče. Oče Jožef je kmalu nato na posledicah mučenja umrl, v koncentracijskem taborišču pa je umrla sestra Amalija, za Rožico in Pavlo pa danes nihče ne ve, kakšna je njih usoda.

Priša je težko zaželjena svoboda. Vse družine, ki so vedno in mnogo žrtvovale za naše partizane, so se oddahnile, toda ne za dolgo. Dandanes morajo prav tako, ali pa še bolj prenašati zaničevanje in sramotenje prav od strani onih, ki v času naše borbe niso nikdar nič žrtvovali, ampak so celo pomagali okupatorju. Ti ljudje se še danes nemoteno gibajo po naših vaseh in še bolj očitno s trahujejo tamkajšnje ljudstvo.

Od Triglava do Jadrana

SPODNJA IDRIJA

V vasi Spodnji Idriji in v Spodnji Kanomlji je od okupatorja porušenih in požganih večje število poslopij. Mladina je samo iniciativno rešila ta problem. Organizirati so se začele delovne ekipe ki so šle takoj na delo in začele graditi apnenice. Sedaj dela staro in mlado, tako da je veselje gledati, kako apnenica iz dneva v dan raste in bo kmalu skuhanega toliko apna, da bo zadostovalo za popravilo vseh domov. Tako je mladina pokazala, da ne potrebuje od nikogar pomoči in je pripravljena sama obnoviti svojo domovino.

KOMEN

Dne 27.7. smo spremili na njeni zadnji poti tovarišico Tavčar Kristino iz vasi Zagrajc, ki je umrla v tržaški bolnici. K njenemu pogrebu so se zbrali vsi okrajni aktivisti kakor tudi tovariši in tovarišice iz vseh bližnjih vasi. Ob odprtem grobu se je v imenu vseh poslovila od nje tovarišica iz okraja. Dejala je, da se bodo zvveste in požrtvovalne delavke za svobodo spominjali vsi z ljubeznijo in hvaležnostjo v srcu.

V zadnji pozdrav nad grobom prerano umrle tovarišice je zavihrala jugoslovanska zastava.

KAL-KORITNICA

Pred nekaj dnevi so vojaki iz edinic IV. armade priredili skupno z mladino miting. Na mitingu je tovariš Slovan v svojem govoru razložil program OF, ki je bil sprejet na prvem kongresu v Ljubljani. Na mitingu so pokazali vojaki iz Makedonije svoj narodni ples.

TRENTA

Že nad 25 let je bila zaprta pot, ki pelje čez Vršič v Kranjsko goro. Tu je bila nameravana meja med Italijo in Jugoslavijo, ki je ločila slovenski narod na dva dela. Med osvobodilno borbo je prelaz stražila nemška postojanka. Po osvoboditvi pa je bila straža Jugoslovanske armade, ki ni dovolila prehod iz vojaških razlogov. Ljudstvo Trente se je spraševalo vznemirjeno: «Kaj bo, v Slovenijo nas ne pustijo, spodaj je pa demarkacijska črta.» Vas je namreč zelo pasivna in ljudstvo je upalo, da bo dobilo hrano iz Gorenjskega.

Danes pa se je ljudstvo oddahnilo, kajti meja je že odprta prometu in iz Ljubljane je že prispela po tej poti prva pošiljka hrane za Trento in Sočo.

BOVEC

Gasilska uprava v Gorici, ki je pod vodstvom Del Nerinija, je poslala v Bovec svoje gasilce. Ljudstvo se zgraža nad tem, ker ima Bovec sam dovolj moči, da lahko izvršuje potrebne gasilske posle. Naša oblast je protestirala proti temu, ker je želja ljudstva, da samo odloča v zadevah, ki se tičejo vasi. Pojavil se je tudi bivši fašistični davkar in predvidevajo, da bo pod zaslombo zaveznikov pričel z pobiranjem davkov. Naše ljudstvo je plačevalo v času svoje borbe davek osvobodilnim odborom. Zato tudi izjavlja, da ve, komu bo tudi odslej plačevalo davek in bo zaupalo samo ljudem, ki si jih je samo izvolilo.

ČRNI VRH

V Crnem vrhu nad Idrijo je mladina priredila prvo kulturno prireditev po 25. letih v slovenskem jeziku. Na to prireditev je prišlo občinstvo ne samo iz Crnega vrha, ampak tudi iz vse bližnje okolice. Naša mladina ki je priredila ta miting, je v času okupacije vsak dan bolj spoznavala delo izdajalcev in zato dela sedaj z vso vnemo na političnem, gospodarskem in kulturnem polju, da pridobi vse tisto, kar je v času osvobodilne borbe zaradi navzočnosti okupatorja zamudila.

VIPAVA

V Vipavo je prispel pevski zbor «Srečka Kosovela». Vsi srečni smo se počutili, mi Vipavci, ko smo zagledali med temi pevci marsikaterega domačina. Naše ljudstvo je pevsko skupino sprejelo in spremljalo s ploskanjem in vzkliki.

Pevski zbor je pričel izvajati svoj program s pozdravnimi besedami komisarja zbora in nato z narodnimi in partizanskimi pesmimi. Na željo ljudstva je moral pevski zbor več pesmi ponoviti. Najbolj priljubljena je bila zadnja pesem «Na juriš». Vipavci že dolgo niso slišali tako lepega petja in se niso mogli načuditi, da je bil zbor sestavljen iz samih domačinov, primorskih fantov in dezerterjev italijanske fašistične vojske.

Gostovanje pevskega zbora «Srečka Kosovela» bo ostalo Vipavcem v najlepšem spominu.

AJDOVŠČINA

V kratkem času se bo pričelo z rednim podeljevanjem podpor vsem upokojencem in invalidom iz prejšnje svetovne vojne leta 1918. Prizadeti naj se javijo pri KNOO s potrdilom o podpori ki so jo poprej dobivali. Podporo bo izdajala komisija za podeljevanje podpor po odredbi PNOO za Slovesko Primorje. Ta odlok bo uveljavljen samo na ozemlju Vzhodnoprimorskega okrožja, to je na ozemlju kontroliranem in pod upravo jugoslovanske vojske.

Pred dnevi je bil izročen prometu most nad Lokavcem pri Ajdovščini ki je bil porušen dne 28. septembra 1943., ko je nemška drhal pridivjala v ašo Vipavsko dolino. Za vzpostavitev tega mostu je bilo zaposlenih nekaj nemških ujetnikov. K temu je nekoliko pripomogla tudi mladina iz Lokavca, da je bil most hitreje dovršen. Na ta način bodo imeli naši kamijoni odprto pot na Predmejo, Otlice in v Trnovski gozd tudi s te strani. Poleg tega mostu na tej cesti je bil porušen še drugi na Predmeji, ki je sedaj tudi odprt prometu.

Do sedaj je bilo popravljenih, oziroma bolje rečeno, na novo postavljenih v kratki razdalji 12 kilometrov 5 mostov, ki so bili porušeni septembra 1943. in so preprečili Nemcem pohod po Vipavski dolini v tedanji ofenzivi. Tedaj smo res Vipavci lahko peli «Vsi mostovi v zrak letijo.» kajti skoro ga ni bilo tako skritega mostu, da bi ga ne porušili.

NABREŽINA

Dne 5. avgusta bo v prostorih obrtne šole v Nabrežini (javni trg) ustanovni občni zbor Prosvetnega društva, ki ga bodo tvorili odseki knjižnice, dramatike, glasbe in petja. Začetek občnega zbora bo ob 17. uri.

Dnevni red bo sledeč: Nagovor predsednika pripravljalnega odbora. Poročilo odsekov. Citanje pravil novega prosvetnega društva. Volitev odbora. Slučajnosti.

Vabimo vse prijatelje prosvetnega življenja, da se v polnem številu udeleže tega zbora. — Pripravljalni odbor.

KOBARID

Bojkotiran mlin. Iz okolice prihajajo vesti, da so se vrnili na svoje domove razni špekulanti in črnobrzijanci iz Breginjskega kota, ki so se ves čas izmikali borbi proti fašizmu. Med drugimi se je vrnil tudi mlinar in posestnik Strgarc Alojz po domače Petenar iz Starega selo. Po ofenzivi nemških band v začetku novembra 1943 se je pridružil velikim dezerterjem iz Breginjskega kota in odšel v Čedad. Preja, ko je bila Kobariška osvobojena, je dal našemu gibanju posojila. Toda za toliko časa, dokler je računal, da bo imel od tega dobiček. Naše vojaške in terenske oblasti so mu pomagale postaviti valčni mlin na električni pogon pod pogojem, da bo mlel za potrebe civilnega prebivalstva in narodno osvobodilne vojske. Ko je pobegnil v Čedad, je mlin nehal mleti, posebno še, ker je njegova žena na vse načine ovirala delo.

Ko se je sedaj mlinar zopet vrnil, je hotel spraviti mlin takoj ponovno v obrat. Toda zavedno ljudstvo je napovedalo njegovemu mlinu bojkot, kakor ga je napovedalo vsem drugim špekulantom.

TRŽAŠKI RADIO

Spored za četrtek, 2

7.30, 13, 20, 23: poročila v italijanščini; 7.15, 13.15, 20.15, 23.15: poročila v slovenščini; 14.10, 20.10: obvestila svojcem.

Od 7 do 7.10: glasba za dobro jutro; od 7.10 do 7.15: napoved sporeda v slovenščini; od 7.45 do 8: koledar; od 8 do 8.30: glasba za vse okuse; od 12.30 do 13: zbor harmonik pod vodstvom Saverio Zacutti; od 13.30 do 14: salon orkester; od 14 do 14.10: predavanje Lisiani: Amerikansko gledališče; od 19.20 do 20: predavanje Miletti: Ilustrirana zgodovina jazza; od 20.30 do 20.40: predavanje v slovenščini: Glasbena kritika; od 20.40 do 21: vokalni koncert (slov.); od 21 do 21.30: «Odprte karte», Jerg; od S. Manghan; od 23.20 do 24: plesna glasba.

Poizvedbe

KOVAČIČ ALBERT, K. A. D. Abt. 8 210 Steibach (Rhau) P. Ec. K. W. Eisbach. — Kovačič Peter, Garije ob Bači 29, Sv. Lucija, Gorica.

TRATNIK MARIJAN, roj. 1926, zadnjič v Mostarju feb. 1945 pri neki motorizirami edinici. — Tratnik, Sv. Lucija ob Soči, Gorica.

BOŽIČ MARIJA, odpeljana 10. 4. 1944, zadnje vesti iz Landshuta. — Božič Božidar, Sv. Lucija, Gorica.

HVALA JOŽEFA, Sant Fernando 1, Bari. — Skok Stefanija, Sokan, Gorica, via Monte Santo 49.

KOVAČIČ STANISLAV, roj. 10. 10. 1919, zadnje novice preko Rdečega križa iz Splita pri N. O. — Kovačič Ana, Idrija pri Bači 38, Gorica.

Javljamo vsem izgubo našega 10 letnega sinčka

MILIČ MARJANA

ki se je smrtno ponesrečil pri igranju z vojnim strelivom.

Pogreb bo 2. 8. 1945 ob 18. uri iz hiše žalosti.

Opčine, 2. 8. 1945.

Žalujoča druž. MILIČ
Delavnica kamna.

Za svobodo in dom je dal svoje življenje moj dragi mož

BAČAR STANKO

int. kom. mesta Ajdovščina.

Naj mu bo lahka kraška zemlja.

Žalujoča žena HEDVIKA, otroci STANKO, HILDA, SREČKA in mati.

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše predrage

ANTONIJE

se toplo zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način pokazali dobro pokojnici in jo spremili k večnemu počitku.

Podrič dne 2. 8. 1945.

Žalujoča druž. GRGIČEVA.

MALI OGLASI

HARMONIJE dobavlja Ivan Kocin, Gorica, via Torriani 46, Sprejemajo se tudi popravila, uglaševanje klavirjev, harmonijev, orgel.

OPREMLJENO SOBO v mestu oziroma ne daleč išče gospodična ves dan odsotna. Naslov v upravi.

PRAZNO, ČISTO SOBO iščem. Naslov v upravi.

STANOVANJE ENOSOBNO zamenjam za dvosobno. Naslov v upravi.

UČENCA, 16 LET STAREGA, sprejmemo v bar. Naslov v upravi.

SOBO OPREMLJENO V CENTRU išče uradnica. Naslov v upravi.

Odgovorni urednik
JOŽE KOREN

Leonid Pervomajski-Kozakinja

I.

Pristavo so zavzeli v nočnem boju. Ko se je zmračilo, se je bataljon tesno približal nemškim postojankam in stopil v akcijo. Nemci so zavzeli uzpetine pred pristavo in so se borili prav za prav zase in ne za pristavo, ki se je skrivala za temi vzpetinami. Ni jih bilo lahko zavzeti. Pregrajene so bile z verigo žičnih ovir, dobro so bile utrjene in so resno ovirale podvig naše vojske.

Vnožje uzpetin je ležalo v odprti zasneženi stepi. To je še bolj oteževalo nalogo, toda bataljonu se je posrečilo, da ja izvedel, kar se je zdelo čisto nemogoče. Borci so se plazili po snegu v belih haljah. Strelci so ovili svoje strojnice z rjuhami in ovoji. Za zapornim ognjem so saperji (pionirji) predrli k žičnim pregradam in pritrdili dolge vrvi k brezovim kolom, ki so jih zabili v zemljo. Traktorji in vlečniki, ki so jih skrili na majhnem klancu, so vlekli za vrvi in vrsta žičnih pregrad je zlezla s holmov ter omogočila prehod pehote. Na višinah so se spoprijeli. Bili so se s puškimi kopiti, bajoneti. Tolkli so po železnih čeladah z ročaji pištol, ker nabojev že ni bilo več, a nosači v taki temi niso vedeli, kam naj jih nesejo, in tudi streljati se v taki gneči skoraj ni dalo.

Nemce so vlačili iz okopov in se valjali z njimi po snegu, prižemajoč jih v smrtonosnih objemih. To je trajalo vso noč. Ob zori ni bilo na vzpetini niti enega Nemca več. Tedaj se je pokazalo, da pristave, ki je stala za njimi, ni več.

Poveljnik bataljona kapetan Bartolomej Čereda je že masikaj doživel v tej vojni. Pogled na razrušena mesta in požgane vasi ni bil zanj nič novega. Iz izkučnje je vedel, da po najogorčenejšem artilerijskem ognju, po najneusmiljenejšem požaru ostanejo na zemlji sledovi prejšnjega življenja če pogledaš na porušena poslopja, na razmetana bruna in kamne, ob pogledu na tleča pepelišča, po katerih veje neumni (nič hudega sluteči) veter. Tu ni bilo videti nič takega. Pristava je obstojala le še v kapitanovi mapi. Tu se razprostira le še gola zasnežena zemlja. Le tu in tam so izpod snega štrleli črni koli prevrženih plotov, ali ležali snopi prepletene slame,